

'Soms denken ze dat ik Mara heet'

In gesprek met Karlijn Bunnig

Karlijn Bunnig (33) is humanist en consulent geestelijke zorg bij de Stichting Mara te Rotterdam. Zelf zegt ze dat ze voor deze 'droombaan' vier jaar geleden naar Rotterdam is verhuisd. Daarnaast werkt ze anderhalve dag per week in de gevangenis van Middelburg.

Eric Bras

EEN AANTAL JAREN GELEDEN, tussen mijn bachelor en master humanistiek, woonde en werkte ik in Zuid-Afrika. Daardoor heb ik een persoonlijke connectie met het werk voor mensen die leven met hiv. Ik heb van heel nabij meegemaakt wat het betekent om daarmee te leven en wat dat stigma met je kan doen. Met die ervaring ben ik de master gaan doen en heb daarin een accent gelegd op de interculturele dialoog. Ervaring en studie komen in deze baan dus bij elkaar. Je werkt met groepen die moeilijk te bereiken zijn; dat vind ik uitdagend en afwisselend. Een van de projecten waaraan ik meewerk is *Positieve krachten bundelen*, een vrijwilligersproject waarin mensen met een migratieachtergrond en met hiv andere patiënten steunen. We trainen de vrijwilli-

gers, koppelen ze aan anderen en houden in de gaten of het goed gaat. Doel is het reduceren van zelfstigma en het vergroten van therapietrouw.'

Dagelijks werk

'Ik doe veel huisbezoeken en gesprekken op kantoor, en onderhoud contact met mensen via sociale media. Om met mensen met hiv in contact te komen werken we samen met de hivpoli van twee ziekenhuizen in de omgeving: het Maasstad Ziekenhuis Rotterdam en het Erasmus MC. Zij kennen mij daar goed, vooral de verpleegkundig consulenten en sommige artsen. Die verwijzen naar mij door als ze het gevoel hebben dat mensen vastlopen of bijvoorbeeld therapieontrouw zijn. Ze zeggen dan: "Misschien moet je eens met Karlijn gaan praten." Ik krijg dan de gegevens en bel zo iemand op. Mij opbellen is vaak een te grote hindernis.

De contacten met de ziekenhuizen bestonden al uit de tijd dat aids nog een dodelijke ziekte was, er was toen het Ron Wichmanhuis, een aidshuis waar mensen samenkwamen. De geestelijke verzorging is nadien overgenomen door de Stichting Mara, het maatschappelijk werk door de Vereniging Humanitas. Die contacten met het ziekenhuis moet ik wel onderhouden; als het een tijdje stil is, ga ik langs.'

Karlijn Bunnig

Projecten

‘Ik heb met verschillende doelgroepen te maken, die natuurlijk niet statisch zijn. Om een indruk te geven, vertel ik graag over de drie hoofdgroepen: de eerste is die van de vijftig-plus, witte, homoseksuele mannen. Velen van hen zijn al jarenlang met de stichting verbonden. Bij hen gaat het echt om presentie, waarbij je aanwezig bent bij levensgebeurtenissen of even een luisterend oor biedt; het gaat om langdurig contact. Zij komen iedere vrijdag samen om met elkaar te eten. Ik haak daar af en toe bij aan, de begeleiding gebeurt verder door vrijwilligers. Nu, in de coronatijd, wordt in deze groep veel gesproken over “toen”. Men heeft herbelevingen uit de aidstijd, met mannen in maanpakken, angst voor be-

smetting, onzekerheid, isolatie en afzondering. Bij een enkeling speelt ook op dat er nu veel aandacht is voor corona, terwijl er voor hiv (en aids) nog altijd geen vaccin ontwikkeld is.

De tweede groep ontmoet ik in een project dat ik zelf initieerde is *The Group*, voor jonge migrantenmannen die seks hebben met mannen onder de 35 jaar met hiv. Deze mannen worden niet als homoseksueel benoemd, omdat een aantal van hen zichzelf niet zo identificeert. Zo sluit je niemand buiten. Het gaat hier om hoogopgeleide mannen, voornamelijk uit Suriname en Nederlandse Antillen, die in eerste instantie werden aangemeld voor het project *Positieve krachten bundelen*. Daar hoorde ik steeds het-

zelfde verhaal: naar Nederland gekomen voor de vrijheid en om iets van het leven te maken. Die maakbaarheid combineerden ze met de drang om zichzelf te bewijzen en zich vrij te maken van een cultuur van afwijzing. Besmet raken met hiv doet afbreuk aan dat gevoel van maakbaarheid. En daar komt nog de confrontatie met sterfelijkheid bij, terwijl je nog maar in de twintig bent. Ik heb deze mannen bij elkaar gebracht en gekoppeld aan een vrijwilliger die al wel goed met hiv kan leven. Zo is in anderhalf jaar een gespreksgroep ontstaan die maandelijks samenkomt; ik zorg dan voor eten en we bespreken allerlei thema's. Hierin vinden zij veel herkenning en acceptatie. Ze zijn tegelijk kwetsbaar en krachtig; ze zijn heel trots geworden en leveren nu uit eigen gelederen vrijwilligers om nieuwkomers te begeleiden.

Werken met moeilijk te bereiken groepen vind ik uitdagend en afwisselend

De derde groep zijn de heteroseksuele vrouwen die op een andere manier stigmatisering ervaren, door een kleine beurs en door een beperkt netwerk, waarin men geen weet heeft van de besmetting. Er is veel schaamte en angst om de liefde aan te gaan. Het is een ziekte die je krijgt door liefde of doordat je iemand vertrouwt – en dat vertrouwen wordt beschaamd. Of het kan gaan om een traumatische ervaring zoals verkrachting, waarmee ook het vertrouwen in de mensheid verdwijnt. Deze vrouwen zie ik ook via het ziekenhuis. Ze hebben vaak behoefte om individueel te praten of een vrijwilliger een-op-een te ontmoeten. De eerste paar keren doe ik dat vaak zonder het over hiv te hebben, om eerst een band op te bouwen. Soms organiseer ik ontmoetingsmomenten, maar dan regent het 's ochtends afmeldingen. "Wat als iemand me blijkt te kennen?" Nu zorg ik voor een

"vrouwenverwendag" met massage, pedicure en manicure. De vrouwen komen dan om een andere reden samen, maar tussen de bedrijven door kan er toch gepraat worden. Thema's is bijvoorbeeld therapietrouw; er is gebrek aan vertrouwen in de westerse medische wetenschap, men heeft het idee dat je juist zeker wordt door de medicijnen. Maar ook: hoe vertel je het aan anderen? Of vertel je het niet? We bespreken die afweging, de strijd.

Ten slotte ben ik nog betrokken bij de roze ouderen. Voor hen hebben we een maatjesproject. Vrijwilligers met lhbt-achtergrond bezoeken deze ouderen en ik houd daarbij de vinger aan de pols.'

Verwachtingen

'De functie van consulent geestelijke zorg is vanuit de katholieke achtergrond in het maatschappelijk activeringswerk uitgedacht. Als enige geestelijk verzorger ben ik ook daarin een vreemde eend in de bijt. De stichting doet projecten die niemand anders doet, voor mensen die buiten de boot vallen. Met het idee dat je het kortstondig doet en het daarna loslaat. Dat doe ik in zekere zin ook, door mensen op te leiden en ze vervolgens in te zetten voor die projecten.

Niet iedereen die bij mij op bezoek komt weet wat ik doe. Als men in het ziekenhuis iemand aanraadt met mij te gaan praten, wordt er niet bij vermeld dat ik geestelijk verzorger ben. De term is toch onbekend, dus dit benoemen heeft geen zin. Soms zeggen mensen: "Je bent zo'n goede vriendin!" Dat is eigenlijk niet de bedoeling; soms wordt dat een probleem. Ik vraag me dan af of ik het wel goed heb aangepakt. In de gevangenis – waar ik ook werk, in Middelburg – is dat veel duidelijker. Daar ben ik een functionaris en daar laat ik ook wel iets van mijzelf zien, maar dat is altijd instrumenteel. Bij de doelgroep in Rotterdam is dat wat je zelf inzet veel minder afgebakend en duidelijk.'

De toekomst

‘Eigenlijk snap ik niet dat er zoveel geestelijk verzorgers zijn die niet gespecialiseerd zijn in een onderwerp. Ik merk dat mijn gesprekspartners makkelijker praten als ze doorkrijgen dat ik ze “versta” en op een andere manier naar ze luister. Ik weet waar het over gaat en ben ook steeds bezig mijn kennis op peil te houden, bijvoorbeeld over medicatie en de overdraagbaarheid van de ziekte. Ik zie het ook als mijn taak om nieuwe informatie in de samenleving te delen. Het zou fijn zijn als algemeen bekend zou zijn dat, als het virus niet te detecteren is – wat gebeurt bij therapietrouw – je de ziekte niet kunt overdragen, ook niet bij onveilige seks. Dit doen we bijvoorbeeld door met alle bij hiv betrokken organisaties eenmaal per jaar rond Wereld Aids Dag campagne te voeren. We bieden dan op straat testen aan en lichten mensen voor. Een ander voorbeeld is het maken van fietszadelhoesjes met de tekst *Durf jij op mij te rijden? Stop hiv-stigma*, om op een prikkelende manier aandacht te vragen. Voor de geestelijke verzorging zie ik dus toekomst in specialisatie: alles weten – voor zover dat kan – wat betrekking heeft op je doelgroep en daarmee voor je mensen gaan staan. Daarnaast geloof ik in lotgenotencontact, want gesprekken tussen lotgenoten blijken helend te zijn.

Een andere groep voor wie ik mij dit soort aandacht kan voorstellen, zijn de dakloze jongeren. Als ik hoor hoe je als jongere kunt verdwijnen in het systeem en de instituten, dan lijkt het me fantastisch dat er iemand is die meer in jou ziet dan alleen het feit dat je geen dak boven je hoofd hebt. Geestelijk verzorgers zijn gespecialiseerd in het zien van de mens achter het probleem. En dan zijn er nog de transgenders: alle gesprekken bij de genderpoli zijn onderdeel van het traject, waardoor wat je zegt van invloed kan zijn op de voortgang. De mogelijkheid om

twijfels uit te spreken, is daardoor beperkt. Het lijkt me een uitdaging om aan die kant van het proces als geestelijk verzorger een bijdrage te kunnen leveren.’

Professionele vriendin

‘Het is de vraag hoe mijn gesprekspartners mij uiteindelijk zien. Soms denken ze dat ik Mara heet! De ene keer corrigeer ik dat, maar ik laat het ook weleens zo. Ik word ook door het ziekenhuis ingezet voor mensen waar zij zelf geen contact mee kunnen krijgen. Dan wordt het een soort bemoeizorg, waarbij de agenda van de ander altijd leidend blijft. De doelgroep waarmee ik werk is soms moe van hulpverlening en van instellingen. Door me bijna niet professioneel op te stellen, wordt een gesprek mogelijk. Mijn professionaliteit zit dan in het vermogen aan te sluiten. Waar we het over zouden moeten hebben laat ik vaak los, om te zien waar het gesprek heen gaat en wat de ander wil bespreken.

Het is de vraag hoe mijn gesprekspartners mij uiteindelijk zien

Ik ervaar dit werk soms als spelen. Spelen met de vragen die op dit moment opkomen, zonder dat de uitkomst hoeft vast te staan. Daarnaast is de inbedding in de stichting voor mij heel belangrijk: voor backing van een organisatie en om een veilig vertrekpunt te hebben. Voor mij zou dit werk buiten de stichting om niet mogelijk zijn.’

Drs. E.J. Bras is geestelijk verzorger bij Amsterdam UMC en redactielid van dit tijdschrift. E-mail: e.bras@amsterdamumc.nl.